

**Handläggare**  
Anne Menes  
Telefon: 08 508 10 320**Till**  
Östermalms stadsdelsnämnd  
2016-09-22

## **Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresor**

Remiss från kommunstyrelsen (socialroteln) dnr 2016-368-1.5.3.

### **Förvaltningens förslag till beslut**

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande
2. Omedelbar justering

Christina Klang  
stadsdelsdirektörJan Rönnberg  
avdelningschef

### **Sammanfattning**

Kommunstyrelsen har remitterat ”Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa” för yttrande. Stockholms stad har särskilda riktlinjer om rätt till medföljare vid semesterresa, som kommunstyrelsen beslutade i april 2000 (Dnr 1608/98).

I budget för 2015 och 2016 fastställs i inriktningen för kommunfullmäktige att de inskränkningar som infördes av rätt till ledsagning under semester under föregående mandatperiod ska återställas. De förändringar som föreslås i detta ärende har sin bakgrund i prejudikat från de senaste åren som ställer krav på förändrad handläggning jämfört med vad som anges i nuvarande riktlinjer.

Stadens riktlinjer är mer generöst utformade än gällande lagstiftning och praxis. Förvaltningen bedömer att tillämpningen av riktlinjerna kommer att leda till större likställighet i staden, men även en kostnadsutveckling som noga behöver följas.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förslaget till reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa” och överlämnar det till kommunstyrelsen.

### **Bakgrund**

Redan 1993 införde socialnämnden riktlinjer för ersättning vid utlandssemester för medhjälpare till personer med funktionsnedsättning. Kommunstyrelsen beslutade att anta riktlinjerna år 2000 i syfte att uppnå likställighet i staden när det gäller rätten till medföljare vid semester (Dnr 1608/98).

I riktlinjerna anges en lägsta standard som innebär att en person med funktionsnedsättning ska kunna åka på semester en gång per år och beviljas medföljare om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Riktlinjernas grundläggande inställning har varit att den enskilde beviljas medföljare för semesterresa till ett resmål som den enskilde själv vill och har råd att åka till, med riktmärke om en vecka per år men med möjlighet att resans längd ska kunna variera. Ansökan görs enligt socialtjänstlagen (SoL) 4 kap 1 § eller enligt Lagen om stöd och service (LSS) för den som tillhör LSS personkrets. Hos flera stadsdelsnämnder har riktlinjerna sedan de infördes varit föremål för diskussioner och synpunkter utifrån att riktlinjerna är mer generösa i förhållande till gällande praxis och jämfört med möjligheten för andra personer utan funktionsnedsättning att åka på semester. Därutöver har uppföljningar visat att riktlinjerna har tillämpats olika mellan stadsdelsnämnderna vilket lett till att syftet med riktlinjerna, att personer med funktionsnedsättning som ansöker om medföljare vid semesterresor, ska handläggas lika i staden inte uppnåtts.

Avgöranden i Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD) har tillkommit som haft betydelse för kommunens möjlighet att kunna bevilja insatser enligt LSS vid utlandsresor. Det är i princip enbart insatsen personlig assistans som kan användas för sådana ändamål.

Under 2013 antog socialnämnden ett förslag till reviderade riktlinjer för handläggning enligt LSS och SoL som även omfattade begränsande förändringar av riktlinjer för medföljare vid semesterresor. Förslaget behandlades dock inte i kommunfullmäktige, vilket innebär att de antagna riktlinjerna från år 2000 fortfarande gäller.

Mot bakgrund av tillkomna lagändringar och prejudikat finns ett behov av att revidera riktlinjerna. Översynen motiveras också utifrån ett behov av att förtydliga riktlinjerna och säkerställa att de följs.

### **Ärendet**

Socialförvaltningen har genom lagändringar och tillkomna prejudikat sett över behovet om riktlinjerna behöver revideras. Föreslagna ändringar har framförallt sin bakgrund i prejudikat från Högsta Förvaltningsdomstolen vilka ställer krav på förändrad handläggning. Gällande riktlinjer anger att när staden beviljar stöd i form av medföljare vid semesterresa till personer som tillhör LSS personkrets ska beslut om ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS fattas för de som inte har personlig assistans, medan personer som fått beslut om personlig assistans från Försäkringskassan eller kommunen ska beslut fattas enligt 9 § 2 LSS. För personer som inte omfattas av LSS fattas beslut med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Det har tillkommit avgöranden i Högsta Förvaltningsdomstolen som har betydelse för kommunens möjlighet att kunna bevilja insatser enligt LSS vid utlandsresor. Det är i princip endast insatsen personlig assistans som kan användas för sådana ändamål.

Stadens riktlinjer för rätt till medföljare vid semesterresa utgår från beslut i kommunfullmäktige samt genom skrivningar i budget för 2015 och 2016. Insatsen avser både att tillhandahålla personligt stöd för att kunna genomföra en semesterresa och att bekosta de omkostnader för medföljaren som uppkommer. Stadens riktlinjer anger en kvalitetsnivå som går utöver lagar, föreskrifter och gällande praxis. Beslut om bistånd som baseras på kommunala riktlinjer och inte på lagstiftning, fattas med stöd av 4 kap 2 § SoL (nämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det). Stadsledningskontorets juridiska avdelning har pekat på att vid prövning enligt 4 kap 2 § SoL innebär likställighetsprincipen enligt kommunallagen att rätten till bistånd ska vara lika om det inte finns objektiva skäl för undantag. Enligt juridiska avdelningen ställer detta krav att på rätten till stöd i form av medföljare vid semesterresa enligt 4 kap 2 § SoL görs mer enhetlig än i tidigare riktlinjer. Undantag för rätt till mer omfattande insatser måste grundas på objektiva skäl som ska framgå av riktlinjerna, såsom exempelvis att en mer omfattande reskostnad motiveras av hälsoskäl eller besök vid särskild högtid för anhörig.

Med de nya riktlinjerna ska rätten till medföljare vid en veckas semesterresa en gång per år kvartstå, men ett riktmärke för normal

standard och kostnad har införts som innebär att utgångspunkten inte är beroende av vad den enskilde själv har råd med för resa. Beslut ska kunna fattas för medföljare till vad som kan anses vara en normal charterresa, vad gäller resmål och övriga kostnader för logi, måltider och aktiviteter under resan. En skälighetsbedömning ska göras av såväl reskostnader som övriga omkostnader som uppstår för medföljaren med hänsyn till den enskildes önskemål och till krav på likabehandling.

### **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts vid socialtjänstavdelningen. Stadsdelsnämndens råd för funktionshinderfrågor har getts möjlighet att lämna synpunkter.

### **Remissbehandling**

Ärendet inkom på remiss från kommunstyrelsen den 15 juni med svarstid till 23 september. Remissinstanser inom staden är övriga stadsdelsnämnder samt stadsledningskontoret. Övriga remissinstanser är kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor, DHR (förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder), dövsblindas förening, HSO (handikappföreningarnas samarbetsorgan) Stockholms stad, synskadades riksförbund och unga rörelsehindrade.

### **Förvaltningens synpunkter och förslag**

Förvaltningen anser att det är bra att en översyn och revidering av riktlinjerna har gjorts då riktlinjerna tidigare uppfattats som otydliga. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det viktigt att likställighet i staden uppnås, det ska inte vara avgörande vilken stadsdelsnämnd den enskilde tillhör. Förvaltningen vill lyfta att stadens riktlinjer är mer generöst utformade än gällande lagstiftning och praxis och ger den enskilde större rättigheter till att bli beviljade medföljare vid semesterresor. Det kan ge upphov till diskussioner utifrån andra personer eller grupper utan funktionsnedsättnings möjligheter att åka på semester, något som också lyfts fram i tjänsteutlåtandet. Tillämpningen av riktlinjerna förväntas ge ökade kostnader, vilket ställer krav på att noga följa stadens kostnadsutveckling för insatsen medföljare vid semesterresa som beviljas med stöd av 4 kap 2 § SoL.

### *Synpunkter från nämndens råd för funktionshinderfrågor*

Rådet anser att det är den enskildes behov och omständigheter i övrigt som ska få styra längden på en semesterresa. I lag ges varje

arbetstagare rätt till fem veckors semester. Detta gäller givetvis även de personer med funktionsnedsättning som har en anställning eller motsvarande. Därutöver kan kollektivavtal ge rätt till ytterligare semesterdagar. Lagpraxis på assistans med en vecka är absurd. De flesta arbetstagare gör flera eller längre årliga resor än så. Givetvis bör personer med funktionsnedsättning ha samma möjligheter att resa som övriga. Stockholm som Sveriges huvudstad borde gå i täten och värna om att lika villkor ska gälla alla medborgare. Rådet önskar även ett förtydligande av innehållet i de lagrum och regler mm som nämns på sid. 8 i tjänsteutlåtandet.

### **Bilaga**

Tjänsteutlåtande från socialförvaltningen, dnr 2016-368-1.5.3